

Til Nordisk råd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

Tel +45 3396 0200
Fax +45 3396 0202
www.norden.org

24. april 2015
14-01271-11

MR-forslag: Samarbeidsprogram for Nordisk ministerråd for utdanning og forskning (MR-U) fra 2015

Herved oversendes til behandling i Nordisk råd samarbeidsprogram for Nordisk ministerråd for utdanning og forskning (MR-U) fra 2015.

Nordisk ministerråd for utdanning og forskning (MR-U) og Embetsmannskomiteen for utdanning og forskning (EK-U) har i løpet av 2014 og 2015 arbeidet med utformingen av et nytt samarbeidsprogram for det nordiske utdannelses- og forskningssamarbeidet i regi av Nordisk ministerråd.

Samarbeidsprogrammet skal angi retningen for MR-U's samarbeid på områdene utdanning, forskning, språk og IT fra 2015. Programmet utspringer av de aktuelle, politiske dagsordener i landene og på Færøyene, Grønland og Åland, og beskriver de temaer som det nordiske samarbeid vil sette fokus på i de kommende år innenfor denne sektor.

Utkast til samarbeidsprogram har underveis i prosessen vært i tverrsektoriell høring i relevante embetsmannskomiteer: Nordisk barne- og ungdomskomite (NORDBUK), Nordisk embetsmannskomite for likestilling (EK-JÅM), Nordisk embetsmannskomite for arbeidsliv (EK-A), Nordisk embedtsmannskomite for kulturelt samarbeid (EK-K), Nordisk embetsmannskomite for næringsliv (EK-NER) og Nordisk embetsmannskomite for helse- og sosialpolitikk (EK-S).

Det har videre vært en god dialog med Nordisk råds utvalg i arbeidet med utformingen av samarbeidsprogrammet. Utkast til samarbeidsprogram har i januar og februar 2015 vært i en omfattende høringsprosess i Nordisk råds utvalg: Nordisk råds kultur- og utdannelsesutvalg, Nordisk råds næringsutvalg, Nordisk råds velferdsutvalg, Nordisk råds medborger- og forbrukerutvalg og Ungdommens nordiske råd (UNR). Nordisk råds kultur- og utdannelsesutvalg, Nordisk råds næringsutvalg og Ungdommens nordiske råd (UNR) har levert skriftlige kommentarer.

Samarbeidsprogrammet beskriver de temaer som ministrene ønsker å gi særlig oppmerksomhet. Programmet kan derfor ikke ses som en uttømmende oversikt over alle MR-U's prioriteringer. Mange av de overordnede tema som nevnes i Nordisk råds høringssvar, viser også at det både i Nordisk ministerråd og Nordisk råd er et fokus på spørsmål knyttet til eksempelvis:

- Lærerutdannelsene
- Mobilitet innenfor kunnskapssektoren

- Likestilling
- Grunnleggende ferdigheter
- God sammenheng mellom utdanning og arbeidsliv

MR-Us samarbeidsprogram vil suppleres med aktivitetsplaner. Mange av kommentarene fra Nordisk råds utvalg kommer med konkrete forslag til aktiviteter og vil derfor kunne tas opp igjen i forbindelse med dette arbeidet.

Med vennlig hilsen
Nordisk ministerråd

Sofie Carsten Nielsen
Uddannelses- og forskningsminister
Danmark

Christine Antorini
Undervisningsminister
Danmark

Dagfinn Høybråten
Generalsekretær
Nordisk ministerråd

Kvalitet og relevans i uddannelser og forskning

Samarbejdsprogram for Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning (MR-U) fra 2015

Indledning

De nordiske lande har en lang tradition for et tillidsbaseret samarbejde, og landene har flere fælles værdier så som demokrati, menneskerettigheder og bæredygtighed. Det formelle nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd har gennem årene udgjort en platform for at skabe synergier og udveksle erfaringer om løsninger på en lang række områder til gavn for borgerne i Norden. For tiden gennemgår Nordisk Ministerråd en større modernisering for at revitalisere samarbejdet og bidrage til et grænseløst, innovativt, synligt og udadvendt Norden. Det sker i en tid, hvor de nordiske velfærdssamfund samtidig udfordres af globalisering, økonomisk krise, demografiske ændringer samt klima- og energispørgsmål.

Visionen for det nordiske samarbejde om uddannelse og forskning er, at Norden også i fremtiden kan være en ledende region for kundskab og velfærd. Samarbejdet tager afsæt i ønsket om at skabe et velfungerende uddannelses- og forskningsfællesskab i Norden. De nordiske lande står hinanden nær - både geografisk, historisk og kulturelt. Uddannelsessystemerne har flere ligheder og fælles udfordringer. Landene kan opnå bedre resultater, hvis de samarbejder - til glæde og nytte for institutioner og borgerne.

Samarbejdsprogrammet for Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning (MR-U) sætter retningen for ministrenes samarbejde om uddannelse og forskning, sprog og it fra 2015. Programmet skal bidrage til at fokusere og målrette samarbejdet, som udspringer af de politiske dagsordener i landene og på Færøerne, Grønland og Åland. Programmet beskriver de temaer, som ministrene ønsker at give særlig opmærksomhed, og det indeholder således ikke en udtømmende oversigt over alle MR-U's prioriteringer. Samarbejdsprogrammet vil løbende blive drøftet og justeret i ministerrådet i forhold til nye politiske prioriteringer. På den måde vil det understøtte den fortsatte udvikling af MR-U's samarbejde og den måde, der samarbejdes på inden for uddannelses- og forskningsområdet. Programmet suppleres med en aktivitetsoversigt med konkrete projekter og initiativer til intern brug.

Aktuelle temaer i uddannelserne

Det nordiske uddannelsessamarbejde omfatter hele spektret fra børnehave/førskole til grundskole, ungdomsuddannelser, voksenuddannelse og folkeoplysning samt højere uddannelse.

Det nordiske samarbejde om uddannelsesområdet 0-18 år og voksnes læring fokuserer på at styrke kvaliteten i børnehaver/førskoler, undervisning og uddannelser. Målet er at skabe uddannelser, så alle børn og unge, drenge og piger, kan blive så dygtige som de kan i et godt psykisk og fysisk læringsmiljø, at betydningen af social baggrund mindskes, og at alle får mulighed for at lære og udvikle sig gennem hele livet. Indsatsen omfatter følgende aktuelle temaer:

1. Styrke børn, unge og voksnes, drenge og pigers/kvinder og mænds, grundlæggende færdigheder og kundskaber ved at
 - Fremme videns- og analysesamarbejdet om centrale udfordringer på uddannelsesområdet 0-18 år og inden for voksenuddannelserne.
 - Bidrage til udvikling af de nordiske uddannelser gennem et øget fokus på styring, ledelse og implementering af reformer.
 - Fremme udvikling og brug af nye undervisnings- og læringsmetoder, fx gennem øget fokus på entreprenørskab, kreativitet og innovation samt digitalisering.
2. Bidrage til en god overgang mellem uddannelserne og mellem uddannelse og arbejdsliv.
3. Styrke unge og voksnes muligheder for at gennemføre et uddannelsesforløb, herunder at få flere unge til at gennemføre en erhvervsuddannelse.
4. Fremme erhvervsuddannelsernes status og bidrage til bedre rammer for læring på arbejdspladsen for unge og voksne.

Inden for højere uddannelse tager samarbejdet udgangspunkt i den øgede internationale konkurrence, som gør det centralt at påvise styrkeområder samt at bidrage til øget mobilitet inden for kundskabssektoren. Indsatsen omfatter følgende aktuelle temaer:

5. Stimulere til øget strukturelt samarbejde mellem nordiske højere uddannelsesinstitutioner, for eksempel inden for små akademiske områder samt videreudvikling af Nordisk Master Programmet.
6. Profilere højere uddannelse ved at fremme kvalitetssamarbejde, for eksempel ved at udveksle nationale erfaringer med at udvikle metoder til vurdering af kvalitet inden for området.

To temaer er fælles for hele uddannelsesforløbet og omfatter:

7. Styrke samarbejdet om læreruddannelsen, udøvelsen af lærerprofessionen samt efter- og videreuddannelse, så hele spektret af lærerfaget dækkes.
8. Styrke nordiske uddannelsesinstitutioners konkurrencekraft på det internationale marked, for eksempel ved at undersøge forudsætningerne for profilering og efterspørgslen af nordiske uddannelser internationalt.

Aktuelle temaer inden for forskning

Den videnskabeligt baserede kundskab er vigtig for at skabe vækst og at håndtere forskellige samfundsmæssige udfordringer. Et udviklet nordisk forskningssamarbejde øger forskningens kvalitet og gennemslag. Samarbejdet giver desuden forskningsaktørerne og landene merværdi gennem besparelser af omkostninger og øgede muligheder for at attrahere forskningsmidler inden for EU's programmer og initiativer.

MR-U vil bidrage til, at Norden udvikler sig til en globalt ledende kundskabsregion gennem følgende aktuelle temaer:

1. Understøtte multidisciplinært og sektorovergribende forskningssamarbejde mellem nationale og nordiske forskningsfinansieringsorganer.
2. Fremme forskningssamarbejdet inden for potentielt excellente forskningsområder, inklusive strategisk betydningsfulde områder hvor en fælles nordisk satsning er nødvendig for at bygge en forsknings- og uddannelseskompetence af international kvalitet og styrke op.
3. Fremme samarbejde om og fælles anvendelse af forskningsinfrastruktur i Norden.

Et udviklet nordisk forskningssamarbejde kan desuden give ny kundskab inden for områder som prioriteres af MR-U, for eksempel uddannelse, nordiske sprog og sprogkommunikation.

Aktuelle temaer i sprogsamarbejdet

Det nordiske sprogsamarbejde vil fokusere på at videreudvikle det fælles værdigrundlag, som ligger i nordisk sprog- og kulturidentitet samt bidrage til et fokus på parallelsproglighed gennem følgende aktuelle temaer:

1. Styrke børn og unges gensidige forståelse af dansk, norsk og svensk, blandt andet ved at fremme forståelsen af talt dansk, norsk og svensk.
2. Styrke den nationale opfølgning af sprogdeklarationen/deklaration om nordisk sprogpolitik.

Aktuelle temaer i IT-samarbejdet

Det nordiske IT-samarbejde sigter på at gøre det lettere for borgere og virksomheder i Norden at bevæge sig på tværs af grænser og øge kvaliteten af den digitale offentlige forvaltning i Norden.

Samarbejdsformer

MR-U har en lang tradition for et intensivt og konstruktivt samarbejde om udfordringer og initiativer af fælles interesse inden for uddannelses- og forskningsområdet. MR-U vil i de kommende år varetage det langsigtede samarbejde gennem:

- Uddannelses- og netværksprogrammerne
 - o Nordplus
 - o Nordisk Master Programmet (NMP)
 - o Nordisk Netværk for Voksnes Læring (NVL)
 - o Nordisk Sprogkoordination (NOSK)
- Institutionen NordForsk
- De fem samarbejdsorganer: Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA), Nordisk Institut for Søret (NIFS), Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULK) og Nordisk Samisk Institut (NSI)
- Ad hoc arbejdsgrupper og projekter
- Mødepladser for erfaringsudveksling, videndeling, læring og gensidig inspiration
- Nordiske aftaler:
 - o Konventionen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om rätten att använda nordiska språk hos myndigheterna i ett annat nordiskt land (Språkkonventionen)
 - o Deklaration om nordisk sprogpolitik (Sprogdeklarationen)
 - o Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om adgang til højere uddannelse
 - o Nordisk deklARATION om erkännande av bevis avseende högre utbildning – "Reykjavik-deklarationen"
 - o Aftale mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordisk uddannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau
- Studier, analyser, udredninger og evalueringer mv.
- Samarbejde og dialog med nordiske sammenslutninger og organisationer inden for MR-U's portefølje.

Mange opgaver løses bedst på tværs af flere fagministerråd, og MR-U samarbejder med andre ministerråd om den konkrete udmøntning af tværgående indsatser, programmer og strategier. Samarbejdet sker blandt andet gennem:

- Programmet Holdbar Nordisk Velfærd (HNV)
- Programmet Uddannelse og forskning for Grøn vækst
- Samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetssamarbetet 2015–2018, Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2015-2017, Strategi för barn och unga i Norden, Nordisk strategi för hållbar utveckling, Strategi och handlingsplan för nordisk mobilitet 2014-2017 (Samarbetet om gränshinder).

MR-U samarbejder ligeledes med forskellige regionale og internationale organisationer om opgaver og muligheder af fælles interesse.

Afslutning

Målgruppen for programmet er MR-U og alle aktører under MR-U, som arbejder for at realisere målene for det nordiske samarbejde på uddannelses- og forskningsområdet.

Det er Nordisk Ministerråds ambition, at alle berørte parter vil have glæde af programmet som et pejlemærke for det fremtidige samarbejde.